

Cauza C-617/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

20 noiembrie 2020

Instanța de trimitere:

Hanseatisches Oberlandesgericht Bremen (Germania)

Data deciziei de trimitere:

11 noiembrie 2020

Solicitantă:

E. G.

Reclamanți:

T. N.

N. N.

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen

[*omissis*]

Ordonanță

în cauza de drept succesoral referitoare la
W. N., decedat la 21 mai 2018 în Bremen,

de cuius

Părți interesate:

1. E. G., [*omissis*] Bremen,
2. T. N., [*omissis*] Haga [Țările de Jos],
3. N. N., [*omissis*] Haga [Țările de Jos],

solicitantă

reclamanți

[omissis]

În urma ședinței din 11 noiembrie 2020, Camera a cincea civilă a Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen [Tribunalul Regional Superior Hanseatic din Bremen, Germania] [omissis]

a hotărât la 11 noiembrie 2020: **[OR 2]**

- I. Procedura se suspendă în vederea obținerii unei decizii preliminare a Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la interpretarea articolelor 13 și 28 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești, precum și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor [denumit în continuare „Regulamentul (UE) nr. 650/2012”].
- II. Instanța de trimitere adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 al doilea paragraf TFUE, următoarele întrebări preliminare referitoare la interpretarea articolelor 13 și 28 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012:
  - 1) Declarația privind renunțarea la succesiune a unui moștenitor, dată de acesta în fața instanței judecătorești competente din statul membru al reședinței sale obișnuite, în conformitate cu cerințele de formă aplicabile în acest stat membru, înlocuiește declarația privind renunțarea la succesiune care trebuie dată în fața instanței judecătorești dintr-un alt stat membru competente pentru succesiunea *mortis causa*, astfel încât este considerată valabilă de la momentul la care a fost dată (substituție)?
  - 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare:

Pentru ca declarația privind renunțarea la succesiune dată cu respectarea cerințelor de formă în fața instanței competente de la reședința obișnuită a declarantului să fie valabilă, este necesar în plus ca acesta să informeze cu privire la respectiva declarație instanța competentă pentru succesiunea *mortis causa*?
  - 3) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare și a unui răspuns afirmativ la a doua întrebare:
    - a) Pentru ca declarația privind renunțarea la succesiune să fie valabilă, în special în ceea ce privește respectarea termenelor de renunțare aplicabile la locul depunerii declarației, este necesar ca instanța competentă pentru succesiunea *mortis causa* să fie

informată despre aceasta în limba oficială de la locul său de jurisdicție?

- b) Pentru ca declarația privind renunțarea la succesiune să fie valabilă, în special în ceea ce privește respectarea termenelor de renunțare aplicabile la locul depunerii declarației, este necesar ca actele referitoare la renunțare emise de instanța competentă de la reședința obișnuită a declarantului să fie transmise instanței competente pentru succesiunea *mortis causa* [OR 3] în original, însoțite de o traducere?

III. Motive:

1.

La 21 mai 2018, *de cuius*, cetățean neerlandez născut la 4 ianuarie 1945, a decedat la Bremen. Solicitanta este văduva lui *de cuius*, iar T. N. și N. N. sunt descendenți ai fratelui lui *de cuius*, decedat anterior.

Prin actul notarial din 21 ianuarie 2019, solicitanta a cerut eliberarea unui certificat colectiv de moștenitor prin care să se constate că *de cuius* a fost moștenit de solicitantă, în proporție de 3/4, și de reclamanți, în proporție de câte 1/8 fiecare, în temeiul normelor privind devoluțiunea legală a moștenirii. Întrucât solicitanta a întâmpinat dificultăți în prezentarea înscrisurilor necesare pentru ca Amtsgericht Bremen (Tribunalul Districtual din Bremen) – instanța succesorală – să se poată pronunța cu privire la devoluțiunea legală a moștenirii, această instanță s-a adresat pentru prima dată reclamanților prin scrisoarea din 19 iunie 2019, informându-i cu privire la depunerea cererii privind certificatul de moștenitor. În același timp, această instanță a solicitat transmiterea anumitor înscrisuri care erau specificate. Ulterior, la 14 august 2019, a fost primit un e-mail al domnului K., prin care acesta anunța că era mandatat de reclamanți să solicite informații cu privire la inventarul succesiunii. În această privință, instanța succesorală i-a răspuns că nu era în măsură să furnizeze aceste informații și i-a recomandat să consulte un avocat. Într-o primă fază, reclamanții nu au făcut alte declarații. După ce solicitanta a prezentat, în sfârșit, înscrisurile necesare, prin scrisoarea din 22 noiembrie 2019, reclamanții au fost audiați de instanța succesorală cu privire la cererea de eliberare a unui certificat de moștenitor, care le-a fost comunicată. La data de 13 septembrie 2019, reclamanții depuseseră la Tribunalul Districtual din Haga, Țările de Jos, o declarație de renunțare la succesiunea lui *de cuius*, care a fost înscrisă în registrul succesoral din orașul respectiv la 30 septembrie 2019. Prin scrisoarea din 13 decembrie 2019, redactată în limba neerlandeză, reclamanții au transmis instanței successorale copii ale înscrisurilor întocmite în acest sens de Tribunalul Districtual din Haga. Prin scrisoarea din 3 ianuarie 2020, instanța succesorală i-a informat pe reclamanți că, în lipsa unei traduceri în limba germană, scrisorile și înscrisurile nu puteau fi prelucrate. Ca urmare a acestui fapt, al treilea reclamant [OR 4] a comunicat prin scrisoarea din 15 ianuarie 2020 (în limba germană) că s-a renunțat la succesiune, că declarația de renunțare era înregistrată

la instanță în limba neerlandeză, în conformitate cu dreptul european, și că, prin urmare, nu era necesară nicio traducere. În schimb, instanța succesorală a invocat lipsa traducerii înscrisurilor și termenele prevăzute pentru renunțarea la succesiune.

Prin decizia din 27 februarie 2020, instanța succesorală a constatat faptele necesare eliberării certificatului de moștenitor, în conformitate cu articolul 352e alineatul (1) din Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Legea privind procedura în materie de dreptul familiei și în materie necontencioasă, denumită în continuare „FamFG”). Această decizie, notificată reclamantilor la 6 martie 2020, a fost contestată de cei doi reclamânți prin scrisoarea din 19 martie 2020 (primită la 27 martie 2020), aceștia solicitând o prelungire a termenului în vederea depunerii unor concluzii scrise suplimentare. Ulterior, la 30 iulie 2020, reclamânții au depus copii color ale înscrisurilor întocmite de Tribunalul Districtual din Haga, precum și traducerea acestora. În urma unei alte obiecții a instanței succesorale, prin care este criticată lipsa originalelor înscrisurilor, la 17 august 2020 au fost depuse la instanța menționată documentele originale. Prin decizia din 2 septembrie 2020, instanța succesorală respins calea de atac și a trimis cauza instanței de trimitere. În motivare, instanța succesorală a arătat că reclamânții deveniseră (co)moștenitori ai lui *de cuius*, întrucât nu respectaseră termenul prevăzut pentru renunțarea la succesiune. Pentru o renunțare valabilă la succesiune nu era suficientă nici simpla referire la declarația de renunțare dată în fața instanței neerlandeze, nici transmiterea de copii de pe aceasta, ci doar primirea documentelor originale; or, acestea din urmă ar fi fost depuse la instanța succesorală abia după expirarea termenului de șase luni prevăzut pentru renunțare.

2.

Calea de atac formulată de reclamânți este admisibilă în temeiul articolului 58 alineatul (1) din FamFG, precum și în temeiul articolului 59 alineatul (1), al articolului 61 alineatul (1) și al articolului 63 alineatul (1) din FamFG. Prin urmare, problema exercitării renunțării în termenul prevăzut trebuie examinată pe fond.

a. Întrucât reclamânții nu au reședința în Germania, iar *de cuius* avea cetățenia neerlandeză, succesiunii îi sunt aplicabile dispozițiile Regulamentului (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești, acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și [OR 5] privind crearea unui certificat european de moștenitor. Potrivit acestuia, instanța competentă pentru soluționarea litigiilor succesorale este instanța succesorală din Bremen, în calitate de instanță în a cărei rază teritorială *de cuius* avea reședința obișnuită la momentul decesului său [articolul 4 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012]. În plus, succesiunii din prezenta cauză i se aplică, în principiu, normele de drept material german, deoarece în această privință este pertinentă de asemenea reședința

obișnuită a lui *de cuius* la momentul decesului său. Cu toate acestea, contrar celor susținute de instanța succesorală, problema valabilității renunțării la succesiune nu este reglementată doar de dispoziția articolului 1945 din *Bürgerliches Gesetzbuch* (Codul civil, denumit în continuare „BGB”). Dimpotrivă, în vederea renunțării la moștenire, Regulamentul (UE) nr. 650/2012 prevede, la articolele 13 și 28 din acesta, norme speciale privind competența și forma: potrivit articolului 13 din regulamentul menționat, pe lângă instanța judecătorească competentă să hotărască cu privire la succesiune în temeiul articolului 4 din acest regulament, sunt de asemenea competente instanțele statului membru în care are reședință obișnuită persoana care face declarația de renunțare la succesiune; există, așadar, o competență concurentă [*omissis*] [trimiteri la doctrina națională].

În această privință, competența teritorială a instanței de la domiciliul declarantului renunțării la succesiune este reglementată de dispozițiile autonome ale dreptului neerlandez; întrucât reclamantul are domiciliul la Haga, este foarte probabil ca Tribunalul Districtual din Haga să fie instanța competentă teritorial; contrariul nici nu rezultă în mod evident și nici nu a fost dovedit. Pe de altă parte, potrivit articolului 28 litera (b), forma declarației de renunțare este reglementată de dispozițiile aplicabile la locul de reședință al declarantului.

- b. Cu toate acestea, problema care se ridică este dacă simpla depunere a declarației de renunțare în fața instanței de la locul de reședință al declarantului determină în mod automat validitatea renunțării în fața instanței competente pentru soluționarea succesiunii, așa-numita substituție (conform opiniei dominante [*omissis*]) [trimiteri la doctrina și la jurisprudența națională]. Opinia contrară impune ca, pentru a fi valabilă, această declarație să fie transmisă în forma prevăzută către instanța competentă pentru soluționarea succesiunii [*omissis*] **[OR 6]** sau, în orice caz, ca respectiva instanță să fie informată despre aceasta [trimiteri la doctrina națională].

Teza contrară se poate întemeia pe considerentul (32) al Regulamentului (UE) nr. 650/2012, în care se indică printre altele, în esență, că persoanele care utilizează posibilitatea de a depune declarații în statul membru al reședinței lor obișnuite trebuie să informeze instanța sesizată cu soluționarea succesiunii cu privire la depunerea declarației, într-un termen prevăzut de legea aplicabilă succesiunii. S-ar putea deduce de aici că legiuitorul european a considerat că declarația de renunțare la succesiune depusă în fața instanței de la locul de reședință al declarantului nu ar trebui să producă efecte juridice decât după ce a fost adusă la cunoștința instanței sesizate cu soluționarea succesiunii. Această concluzie ar putea fi susținută în special de faptul că articolul 13 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 – spre deosebire, de exemplu, de articolul 344 alineatul (7) din FamFG – nu prevede obligația instanței de la locul de reședință al declarantului de a notifica instanța

sesizată cu soluționarea succesiunii cu privire la depunerea unei declarații de renunțare.

- c. Astfel, soluționarea procedurii, și anume problema dacă reclamantii au renunțat la moștenire în timp util, depinde de interpretarea articolelor 14 și 28 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012.

Dat fiind că dreptul material german aplicabil în speță, în conformitate cu articolul 21 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, nu impune o acceptare expresă a moștenirii (articolul 1942 din BGB – principiul devoluțiunii de drept, [omissis] [indicarea doctrinei]), reclamantii au devenit moștenitori în cazul în care nu au renunțat la succesiune în termenul prevăzut (articolul 1943 din BGB). Termenul prevăzut pentru renunțarea la succesiune este, în principiu, de 6 săptămâni și începe să curgă de la momentul cunoașterii deschiderii succesiunii și a temeiului acesteia (succesiune legală sau testamentară) [articolul 1944 alineatul [2] din BGB]. În cazul în care, precum în speță, moștenitorul locuiește în străinătate, termenul prevăzut pentru renunțarea la succesiune este de 6 luni [articolul 1944 alineatul (3) din BGB]. Moștenitorul ia cunoștință de deschiderea succesiunii atunci când știe că devoluțiunea are loc în conformitate cu articolul 1942 din BGB. În acest scop, el trebuie să fi aflat într-un mod fiabil împrejurările relevante pe baza cărora se poate aștepta o anumită acțiune din partea sa. Termenul de renunțare nu începe să curgă la momentul la care moștenitorul ar fi trebuit să cunoască aceste elemente, chiar dacă necunoașterea este rezultatul culpei sale. Împrejurarea relevantă pe care moștenitorul trebuie să o cunoască este deschiderea succesiunii. În plus, în cazul unei succesiuni legale, precum în speță, [OR 7] este de asemenea pertinent raportul familial (inclusiv parteneriatul înregistrat între două persoane de același sex) care dă naștere statutului de moștenitor, precum și inexistența sau dispariția unui moștenitor dintr-o clasă mai apropiată. Instanța de trimitere consideră îndoielnic că simpla solicitare de informații a instanței succesorală din 19 iunie 2019 a permis reclamantilor să aibă cunoștințele necesare – fiabile – impuse. Pe de o parte, la această scrisoare nu era anexată cererea privind certificatul de moștenitor, din care să rezulte temeiul moștenirii (succesiune legală). Pe de altă parte, solicitarea înscrisurilor de către instanța succesorală demonstrează că cercetările privind succesiunea legală nu erau încă finalizate. La aceasta se adaugă faptul că reclamantii, fiind cetățeni neerlandezi, nu trebuiau să cunoască *ipso iure* normele germane în materie de succesiune, cu atât mai mult cu cât în discuție era o succesiune de ordin secund (articolul 1925 din BGB). Nici instanța succesorală însăși nu a considerat, atunci când a calculat termenul, că reclamantii au dobândit, prin această cerere, cunoașterea prevăzută la articolul 1944 din BGB. Instanța de trimitere se raliază acestei analize. Reclamantii au cunoscut însă deschiderea succesiunii cel târziu la 13 septembrie 2019, întrucât la acest moment au dat declarația de renunțare la succesiune în fața Tribunalului Districtual din Haga, de unde reiese că au considerat că deveniseră moștenitori.

- (1) În cazul în care se urmează ceea ce pare a fi opinia majoritară, care pledează în favoarea unei substituții a declarației de renunțare, declarația respectivă ar fi valabilă încă de la depunerea sa în fața Tribunalului Districtual din Haga la 13 septembrie 2019. Termenul legal prevăzut la articolul 1944 alineatul (3) din BGB ar fi respectat, iar reclamantii nu ar fi devenit moștenitori.
- (2) În schimb, în ipoteza în care se consideră – având în vedere considerentul (32) – că nu are loc o substituție completă, pentru ca renunțarea să fie valabilă ar putea fi necesar în plus ca instanța succesorală din Bremen (instanța competentă pentru a statua asupra succesiunii) să ia cunoștință de aceasta. În continuare, se ridică însă problema condițiilor de formă care trebuie îndeplinite pentru ca renunțarea să fie valabilă:
  - (a) În ipoteza în care s-ar considera suficientă simpla informare a instanței succesorale – eventual chiar în limba proprie a declarantului renunțării –, renunțarea la succesiune ar fi valabilă de la 13 decembrie 2019 – și, prin urmare, ar fi efectuată în termenul prevăzut. Situația ar fi aceeași în cazul în care s-ar impune ca documentele emise, cu ocazia depunerii declarației, de către instanța de la locul de reședință [OR 8] al declarantului renunțării să fie anexate într-o simplă copie. În acest caz, ar reveni instanței succesorale obligația de a obține o confirmare, adresându-se instanței din celălalt stat membru (articolul 26 din FamFG).
  - (b) În ipoteza în care, având în vedere dreptul aplicabil la locul instanței succesorale [articolul 21 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012], s-ar impune ca informarea privind declararea renunțării la succesiune să fie efectuată în limba germană (articolul 184 din Gerichtsverfassungsgesetz [Legea privind organizarea judiciară]), această cerință ar fi îndeplinită prin scrisoarea reclamantilor din 15 ianuarie 2020; și în acest caz, termenul prevăzut pentru renunțare ar fi respectat. Instanța succesorală ar trebui să obțină tot ea însăși confirmarea necesară (înscrisuri) de la instanța [celuilalt] stat membru.
  - (c) În schimb, dacă se consideră – astfel cum a apreciat instanța succesorală – că, în pofida articolului 13 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, renunțarea efectivă la succesiune impune ca înscrisurile întocmite cu privire la renunțare de instanța [celuilalt] stat membru să fie transmise în original și însoțite de o traducere autorizată în limba instanței succesorale, acest lucru ar fi avut loc, în speță, abia în luna august 2020, iar declarația de renunțare nu ar fi fost dată în termenul prevăzut. Totuși, o astfel de interpretare – după cum se poate observa – nu ar contribui

aproape deloc la simplificarea schimburilor juridice europene urmărite de reglementarea menționată, întrucât, în acest caz, persoana interesată ar putea renunța la succesiune direct în fața instanței succeșorale.

[*omissis*]

[semnături]

[*omissis*]

[*omissis*] [certificare pentru conformitate cu originalul]

DOCUMENT DE LUCRU